

*Çağdaş Türkiye'nin
Gelecek Güvencesi*

ÇOCUK GÜVENLİĞİ UYGULAMA KILAVUZU

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ

- 1.1 Tanımlar
- 1.2 Kısaltmalar
- 1.3 Kapsam
- 1.4 Değerler ve Prensipler
- 1.5 Rol ve Sorumluluklar

2. KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ FAALİYETLER

- 2.1 Risk Değerlendirmesi ve Yönetimi
- 2.2 İşe Alım Süreçleri
- 2.3 Çocuk Güvenliği Politikası Farkındalığı ve Taahhüdü
- 2.4 Çocuk Güvenliği Farkındalık Eğitimleri
- 2.5 ÇYDD Medya İlişkileri

3. MÜDAHALE FAALİYETLERİ

- 3.1 Müdahale Karar Ağacı
- 3.2 Bildirim Süreci
- 3.3. Bildirim İzleme ve Değerlendirme Faaliyetleri

EKLER

- Ek: Sabıka Beyan Formu
- Ek: HAGB ve/veya Uzaklaştırma Kararı Beyan ve Taahhüt Formu
- Ek: Cinsel Sömürü ve İstismardan Koruma Beyan ve Taahhüt Formu
- Ek: Sözlü Onay Formu
- Ek: Yazılı Onay Formu
- Ek: Onay için Kılavuz İlkeler
- Ek: Medya Bilgilendirmesi (örnek)
- Ek: ÇYDD Çocuk Güvenliği Davranış Kuralları
- Ek: Gençler için Davranış Kuralları
- Ek: Çocuk-Genç Dostu Bildirim Posteri (örnek)
- Ek: Çocuklar için Bildirim Süreci Şeması (örnek)
- Ek: Vaka Raporlama Formu

1. GİRİŞ

TANIMLAR

Adli Sicil Kayıtları	Bu terim, bir çalışan/gönüllü/üye adayının kayıtlarda yer alan herhangi bir suç geçmişi olup olmadığını belirlemek için yapılan sabıka kaydı kontrollerini ifade etmektedir. Çocuklarla dolaylı ya da doğrudan temas içerisinde faaliyet yürütecek kişiler için ek tarama önlemleri şunları içerebilir: önceki deneyimlerine ilişkin “çocuklarla çalışma” kontrolleri, HAGB-uzaklaştırma kararı beyan formları, referans kontrolleri ve özel olarak belirlenen mülakat soruları.
Akran Zorbalığı	Bir veya bir grup öğrenci tarafından başka bir öğrenciye ya da öğrenci grubuna yöneltilen rahatsız edici; zorbalığa maruz kalan ve bu duruma tanık olanlar açısından rahatsız edici ve yaralayıcı davranışlar bütünü. Akran zorbalığı türleri; fiziksel, sözel, sosyal ve siber zorbalık olarak tanımlanmaktadır.
Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi	Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 20.11.1989’da kabul edilen çocuklara dair temel hakların korunmasını amaçlayan ve taraf devletlerin bu haklara ilişkin yükümlülüklerine uymaları gerektiği hükme bağlanan uluslararası sözleşmedir. Türkiye sözleşmeyi 14.10.1990 tarihinde imzalamış ve 27.01.1995 tarihli Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin dört temel ilkesi olarak şu maddeler önemlidir: <ul style="list-style-type: none">• Ayrım gözetmeme (Madde 2)• Çocuğun yüksek yararı (Madde 3)• Yaşama ve gelişme hakkı (Madde 6)• Katılım hakkı (Madde 12)
Cinsel İstismar	Çocuğun bir yetişkin veya cinsel açıdan olgun ergen tarafından cinsel uyarım ve doyum için kullanılmasıdır. Cinsel istismar, temas içeren ve temas içermeyen şekillerde olabilir.
Çocuk	BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 1.maddesine göre 18 yaşına kadar her birey çocuk olarak kabul edilmektedir. Bununla paralel olarak Türk Hukuku’nda da ergin kılma durumu hariç olmak üzere 18 yaşına kadar (doldurana kadar) her birey çocuktur.
Çocuklarla Doğrudan Çalışma	Bir kişinin görev tanımı gereği fiziksel olarak çocuklarla aynı ortamda olduğu ve çocuklara eğitim ve bakım sağlamakla doğrudan ilgilendiği anlamına gelir.
Çocuk Güvenliği	Çocukların şiddet, sömürü, istismar ve ihmalden korunmasıdır.
Çocuk Güvenliğinin Sağlandığı Ortam	Çocuklara yönelik zarar risklerini azaltmak için aktif adımların atıldığı ve istismarın bildirilmesi ve takibi için açık, yerleşik kurallar ve prosedürlerin bulunduğu ortam.
Çocuk İstismarı	Çocuklara bir yetişkin, toplum, devlet veya başka bir çocuk tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan; bedensel, duygusal, zihinsel veya sosyal gelişimini ve iyi olma halini olumsuz etkileyen her türlü davranış.
Çocukların Katılım Hakkı	Çocukların kendilerini doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren konuların karar alma süreçlerinde görüşlerini serbestçe ifade edebilmeleri.
Çocuk Pornografisi	Reşit olmayan (18 yaşından küçük) kişilerin cinsel içerikli davranışlarının görsel tasviri

2. KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ FAALİYETLER

2.1 RISK DEĞERLENDİRMESİ ve YÖNETİMİ

Çocuk Güvenliği Risk Değerlendirmesi, tek başına bir değerlendirme olabileceği gibi mevcut bir risk yönetim sistemine veya etki değerlendirme sürecine de entegre edilebilir. Değerlendirmenin hedefleri, temsilcilerin iş sorumluluklarının bir parçası olarak çocuklarla doğrudan veya dolaylı temas halinde olmalarına neden olabilecek durumları ve her bir ilişkinin risk düzeyini belirlemektir.

Her şube bir program veya faaliyet tasarlarırken Çocuk Güvenliği Risk Değerlendirmesi yapmalı veya her programı çocuk güvenliği perspektifinden gözden geçirmeli ve riskin düzeyine ve niteliğine uygun risk müdahalelerini belirlemelidir.

Bu süreci desteklemek için bir Çocuk Güvenliği Risk Yönetimi şablonu hazırlanmıştır. Matris, her bir programın mevcut operasyonları ve projeleriyle ilgili olarak bağlamı, risk analizini, derecelendirmeyi ve risk müdahalelerini özetleyecektir.

Tüm riskleri ortadan kaldırmak asla mümkün olmamakla birlikte, çocuk güvenliği risk yönetiminin amacı, çocukların güvenliği ve refahına yönelik belirli riskler konusunda farkındalık yaratmak ve çocukların istismar edilmesi veya sömürülmesine neden olabilecek her türlü fırsatın en aza indirilmesini sağlamaktır. Risk yönetimi stratejileri kasıtlı zararları da dikkate almalıdır.

ADIM 1

Çocuk Güvenliği Risklerinin Belirlenmesi

Riskleri belirlemek için kullanılan yaklaşımlar şunları içerir:

- › Kontrol listeleri
- › Deneyim ve kayıtlara dayalı kararlar
- › Beyin fırtınası
- › Sistem analizi
- › Senaryo analizi

Riski belirlerken sorulması gereken sorular şunlardır:

- › Ne yanlış gidebilir?
- › Bir şeylerin yanlış gitme olasılığı nedir?
- › Sonuçları ne olabilir?

Aşağıdaki çizelge, dikkate alınması gereken belirli çocuk güvenliği risk faktörlerini vurgulamaktadır.

Dikkate Alınması Gereken Spesifik Çocuk Güvenliği Risk Faktörleri	Risk Özellikleri
Çocuğun yaşı/zarar görülebilirliği	<ul style="list-style-type: none">• Çok küçük çocuklar• Gerçek veya bilişsel yaşları kendilerini koruma becerilerini etkileyen çocuklar• Terk edilmiş çocuklar• Engelli çocuklar• Daha önce istismara veya cinsel sömürüye maruz kalmış çocuklar• Bakım veren/ebeveyn gözetimi olmayan çocuklar• Yerinden edilmiş çocuklar
Konum/yerleşim	<ul style="list-style-type: none">• İzole alanlar• Afet bölgelerinde veya savaş ya da iç karışıklıkların olduğu bir bölgede yer alıyor olmak• Aşırı kalabalık• Mülteci kampları• Projenin toplumdan uzakta veya toplum içinde olması• Gözlerden uzak veya erişilemeyen yerler• Çalışanın çocuğun evini ziyaret etmesi• Çocuğun çalışanın evini ziyaret etmesi
Aktivite	<ul style="list-style-type: none">• Çocuklarla çalışmak• Burs görüşmeleri• Bire bir faaliyetler• Fiziksel temas gerektiren aktiviteler• Kişisel hijyen görevleri• Çocuklarla doğrudan etkileşim• Gönüllü personel
Personel	<ul style="list-style-type: none">• Adayın işe alım sürecinde dikkatlice kontrol edilmemiş olması (adli sicil geçmişi, referans kontrolü vb.)• Acil durumlarda derhal görevlendirilmek üzere hızlı bir şekilde işe alım yapılması• Denetim yetersizliği• Çocuk Güvenliği Politikası konusunda bilgilendirilmemiş veya eğitim almamış olması• Davranış Kurallarının imzalanmamış olması
Süpervizyon	<ul style="list-style-type: none">• Çalışanın tek başına denetimsiz çalışıyor olması• Personel tarafından denetlenmeyen gönüllülerin bulunması• Resmi gözetim eksikliği• Uygulamada hesap verebilirlik veya şeffaflık eksikliği• Çocukların dahil olduğu bir projeye ziyaretçilerin gözetimsiz katılabilmesi
Kurum Kültürü (ortak/partner kuruluşlar açısından)	<ul style="list-style-type: none">• Kuruluşun çocuk güvenliği konularına kapalı veya habersiz olması• Yönetim/personel tarafından çocuk güvenliği konularına düşük düzeyde bağlılık olması• Çocuk güvenliği önlemlerinin veya mesajının tanıtımının olmaması• Endişeleri dile getirmeme veya personelin uygunsuz davranışlarını bildirmeme kültürünün hâkim olması
Yerel risk faktörleri	<ul style="list-style-type: none">• Çocuk güvenliği ve ceza kanunlarının yürürlüğe girmemesi ve/veya uygulanmaması• Çocuk işçiliğinin varlığı

ADIM 2

Riskin Gerçekleşme Olasılığını Değerlendirin

Riskin gerçekleşme olasılığı göz önünde bulundurulmalı ve belirlenen risk faktörlerinin her birinin risk düzeyi değerlendirilmelidir. Risk faktörleri daha sonra risk düzeylerine göre önceliklendirilmelidir.

Bu adımda sorulması gereken sorular şunlardır:

- Risk kaynakları nelerdir?
- Sonuçları nelerdir?
- Bunların gerçekleşme olasılığı nedir?
- Politikalar, prosedürler ve stratejiler gibi kontrollerden/önlemlerden hangileri halihazırda mevcuttur?
- Ne tür bir zarar veya ne tür bir hasar meydana gelebilir?

Aşağıdaki tablo risk seviyesinin derecelendirilmesine yardımcı olabilir.

Derece	Olasılık	Açıklama
5	Neredeyse kesin	Çoğu durumda gerçekleşmesi beklenir
4	Muhtemel	Muhtemelen ortaya çıkacaktır
3	Olası	Herhangi bir zamanda gerçekleşebilir
2	Olası değil	Gerçekleşmesi beklenmez
1	Nadir	Sadece istisnai durumlarda gerçekleşebilir

Risk düzeyini derecelendirmenin yanı sıra, riskin sonuçları da dikkate alınmalıdır. Örneğin risk seviyesi düşük olabilir ancak sonuçları yüksek olabilir. Risk düzeyinin yanı sıra sonuçların da değerlendirilmesi, risk yönetimi sürecinin önceliklendirilmesine yardımcı olacaktır.

Bu nedenle belirlenen riskin sonucu da şu şekilde derecelendirilmelidir:

- Çok Yüksek Risk
- Yüksek Risk
- Dikkate Değer Risk
- Düşük Risk
- Çok Düşük Risk

ADIM 3

Riski Azaltmaya Yönelik Stratejiler

Zarar veya istismarın meydana gelme olasılığını azaltmak amacıyla riski en aza indirecek stratejiler geliştirilmelidir. Bu adımda, Çocuk Güvenliği Kılavuzunda belirtilen, güvenli işe alım prosedürleri gibi standart prosedürlere uyulduğu varsayılmaktadır ve ilave işe alıştırma/egitim veya denetim gibi gerekli olabilecek ek stratejilere odaklanılmalıdır.

Yönetim Kurulu üyeleri ve üst düzey yöneticiler, ortaya çıkan riski azaltmak için strateji geliştirmeye dahil olmalıdır. Stratejiler için olası seçenekler::

- Sürecin izlenmesi izleyin ve değerlendirilmesi (düşük risk)
- Faaliyetli gerçekleştirmekten kaçınılması (çok yüksek risk)
- Olası riskin kabul edilmesi ve projeye devam edilmesi (çok düşük risk)